

Uz tekstove *Geografija pjesnika* i *Nekoliko priča Dželaludina Rumija*

KNJIŽEVNA ALHEMIJA I BLASFEMIJA PAULA COELHA

Isnam TALJIĆ

U ovom broju *Muallima*, u drugom nastavku *Geografije pjesnika*, izvanrednog eseja o poeziji islamskih pjesnika Annemarie Schimmel, u prijevodu prof. dr. Enesa Karića, pri samom kraju teksta naići ćete na ove riječi:

Priča je o čovjeku koji je živio u Bagdadu. U tri maha je usnio da ispod nekog od mostova u Kairu imade nekakvo blago. Stoga ti se on spremi iz Bagdada i otisnu na put u Kairo. U Kairu ga primijeti neki policajac i upita šta to traži. Čovjek odgovori da je sanjao tri puta da upravo na ovom mjestu imade blago. Policajac se nasmijao govoreći:

‘Eh, glupane jedan! Ja sam tri puta sanjao da pod jednom kućom u Bagdadu imade blago. Ali, nisam budala, pa da idem u Bagdad!’

I, tako onaj Bagdađanin iznenada saznade da se blago nahodi baš ispod njegove kuće. I vrati se u Bagdad da ga nađe».

Oni koji su čitali napoznatiji roman Paula Coelhoa *Alhemičar*, knjigu koja je toga pisca učinila znamenitim u svijetu, znaju da se sve plete oko iste priče. Glavni junak *Alhemičara* mladić Santiago, zaspavši sa svojim ovcama u ruševnoj crkvi, u čijoj je sakristiji rasla divlja smokva, sanjao je da se kod piramida nadomak Kaira nalazi zakopano blago. Pošto je dva puta sanjao isti san, pastir prodaje ovce i iz Španije prelazi u Afriku i kreće tragom svojega sna. Kad napokon stigne tamo i kad mu se ukaže mjesto iz sna na kome treba kopati, pojave se – umjesto policajca ispod mosta u Bagdadu – razbojnici iz okoline

Kaira. Saznavši zašto mladić kopa, glavni među razbojnicima mu rekne:

“Tu sam, upravo na tom mjestu gdje se nalaziš, prije gotovo dvije godine, i ja usnio dvaput isti san. Sanjao sam da moram otići do polja u Španjolskoj, potražiti ruševnu crkvu gdje su pastiri običavali spavati. U sakristiji je rasla divlja smokva, i ako budem kopao podno te smokve, naići ću skriveno blago. Ali nisam tako glup da prelazim pustinju samo zato što sam ponovo usnio isti san”.

I, tako taj Santiago iznenada saznade da se blago nalazi baš ispod te smokve u napuštenoj crkvi. I vrati se u Španiju da ga nađe. I nađe ga.

I, gotova priča.

Ili i nije?

Annemarie Schimmel objašnjava:

«Vjerujem da mnogi od vas znaju priču koju nalazimo u kršćanskoj i jevrejskoj tradiciji, ali se čini da ona, u svojoj osnovi, potiče iz islamskog svijeta. Ovu priču koristio je i Rumi. Naime, priča na koju mislim zove se *Blago ispod mosta*».

U ovome broju *Muallima* objavljeno je baš i nekoliko sjajnih Rumijevih priča. Nadamo se da ćemo biti u prilici u nekom od narednih brojeva *Muallima* i tu Rumijevu priču *Blago ispod mosta* koju spominje Annemarie Schimmel.

Sve u *Alhemičaru* je odista na toj Rumijevoj priči. Između sna i dosanjanog sna, samo je sladunjava tirada pustinijskih legendi, lizanje šećerleme koja prokazuje nemušlosti alhemije (tako, zapravo, razotkrivajući svu bijedu nje-

zinoga sjaja) i patetična multietnička priča o Santiagovoj ljubavi s djevojkom Fatimom iz oaze. Na zapitanost svog junaka otkud to *špansko ime* muslimanki, Coelho priznanje kroz odgovor junakinje:

«To je ime koje su ratnici odnijeli u tvoju zemlju».

To je i jedino mjesto u romanu gdje je Coelho bar donekle bio pošten prema Rumiju i islamu. *Samo donekle*, jer već u prethodnoj rečenici nije propustio oca hazreti Fatime Poslanika Muhammeda, a.s., na danteovski način predstaviti kao – proroka. Time Coelhovala *alhemija* prerasta u čistu blasfemiju. I ne samo time. Jer, njegov pastir, krećući se Saharom prema piramidama, živi s muslimanima, koji, moleći se Bogu, udaraju glavom o tlo. I tako pet puta na dan. I više puta u romanu *Alhemičar*. Nema jući, eto, nimalo obzira spram Rumija i islama, koji su mu omogućili da izvede ovu književnu pljačku nad pljačkama.

Ali, to je tako. Tako i treba, umjesto zahvalnosti, a da se ne razotkrije razbojništvo književne krađe i dodvori zapadnom čitaocu.

Tako je Coelho uspjelo što ne uspijeva ni prorocima iz njegovih romana – postao je neupitni mag književne alhemije (a kao usputno, i blasfemije). Ne diči se uzalud u svim svojim biografijama proučavanjem alhemije. Pokravši književni biser Dželaluddina Rumija Mevlane, Coelho se jedinom obistinio san svih alhemičara. Od olova u koje su izlivani tekstovi nepoznatog novinara, uspjelo mu je načiniti koku koja nosi zlatna jaja.

Da je Annemarie Schimmel bila na mjestu urednika kojem je Paulo Coelho predao rukopis svoga prvog romana *Alhemičar* (ili neko ko je – kao urednik – morao znati ovo o čemu je ovdje riječ, jer je Dželaluddin Rumi Mevlana svjetska veličina u pjesništvu), bacila bi ga u korpu za smeće i, eventualno, *piscu* poručila da je to najobičnija krađa. Tako bi Coelho ostao anonimni novinar i nepoznati pisac TV-drama, koji je nekad pisao pjesme brazilskim pjevačima, a *Alhemičar* ne bi bio objavljen ni na portugalskom, a kamoli preveden na 43 jezika i objavljen u više od sto zemalja svijeta, dok su njegove knjige dosegle tiraž od tridesetak miliona primjeraka.

m

Summary

Isnam Taljić

With this issue of *Muallim* LITERARY ALCHEMY AND BLASPHEMY OF PAUL COELHO

In this issue of our magazine, the readers may find the second sequel of *Geography of A Poet*, the extraordinary essay by Annemarie Schimmel and several marvelous stories by Mowlana Jalaluddin Rumi. For these two supplements (in)directly reveal the entire literary alchemy of Paul Coelho whose novel *Alchemist* made him a well-known writer, despite the fact that, as demonstrated herein, he did little more than copied from the famous Rumi. His novel proves that Coelho is, himself, a *good alchemist*, while displaying his own blasphemy, in the form of a story which takes place in the Islamic milieu of Sahara desert, the story jam-packed with lies about Muslims, who, 'bang their heads against the ground' and alike; but *that is the way it should be* in the world where the theft is considered 'permissible borrowing', and where the words are written in order to deceive and enable the writer to creep into good graces of a Western reader.

موجز

في هذا العدد من مجلة المعلم
الكيمياء الأدبية والتجديف عند بول كوخيلو

إسنام تاليتش

سيجد القراء في هذا العدد من مجلتنا،
الجزء الثاني من المقال الممتاز لأنماري شيميل
بعنوان "جغرافية Annemarie Schimmel
شاعر". كما سيجدون عددا من الحكايات
البديعة لمولانا جلال الدين الرومي. وهكذا
يكشف هذان المقالان بشكل مباشر أو غير

كيميائي جيد، بل عبر من خلالها عن جديفه، لأن أحداث روايته التي تدور في الصحراء ذات البيئة الإسلامية، مليئة بالافتراء على المسلمين الذين يضربون برؤوسهم الأرض وهم يصلون لله، ولكن لا بد للأمر أن يكون على هذه الشاكلة، عندما ينظر إلى السرقة على أنها استعارة مسموح بها، وعندما يحتاج الأمر لإخفاء الأثر، مع التملق للقارئ الغربي،

مباشر الكيمياء الأدبية عند بول كوخيلو، الذي جعلت منه رواية "الكيميائي" كاتباً عالمياً شهيراً، ولكن الحقائق المقدمة تشير إلى أنه نقل الكثير عن الرومي. ولم يكتف كوخيلو في تلك الرواية بإظهار نفسه كخبير